

INFORME FINAL DE CONSERVACIÓ RESTAURACIÓ

Retrat dona dormint

Núm. registre H-10745

CRBMC 14.240

Pintura sobre tela

Direcció de la intervenció: Centre de Restauració de Béns Mobles (CRBMC)

Informe redactat per: Teresa Schreibweis Torrents, Conservadora-restauradora de pintura sobre tela

Data de l'informe: 18 d'agost de 2021

DADES DE LA INTERVENCIÓ

DIRECCIÓ DE LA RESTAURACIÓ CRBMC

COORDINACIÓ: Maite Toneu Puig

RESTAURACIÓ: Teresa Schreibweis Torrents

SERVEIS TECNOCIENTÍFICS:

Fotografies: Ramon Maroto

Tècniques d'anàlisi: Ricardo Suárez

Anòxia: Pep Paret

ANY DE LA RESTAURACIÓ:

Inici agost 2021

Final setembre 2021

LLOC: CRBMC

FITXA TÈCNICA: IDENTIFICACIÓ DEL BÉ

NÚM. DE REGISTRE DEL CRBMC: 14.240

CLASSIFICACIÓ GENÈRICA: pintura

MATERIAL / TÈCNICA: Tècnica amb pintura vinílica sobre tela

TÍTOL / TEMA: Retrat d'una dona dormint.

AUTOR: Lluís Mestre Castellví

DATA / ÈPOCA: segle XX

DIMENSIONS: 49,7 x 60,8 x 1,8 cm (sense marc)

PROCEDÈNCIA: Museu d'Hospitalet, núm. registre: H-10745

LOCALITZACIÓ: CRBMC, taller 2

DADES TÈCNIQUES

ESTAT DE CONSERVACIÓ: regular-dolent

EXÀMEN ORGANOLÈPTIC

Suport

Tela

La tela té unes dimensions aproximades de 51,7 x 62,8 cm. El teixit de la tela està compost per un tafetà senzill (1:1) amb una trama tancada de 14 (fils horitzontals) x 13 (fils verticals) fils/cm². Els fils presenten una torsió de Z. Segurament es tracta de teles de fibres de cotó. La coloració de la tela és d'un beix blanquinós. Probablement es tracta d'una tela comercial, comprada ja preparada amb una capa de preparació. El tramat es veu relativament regular, puntualment es pot observar alguna irregularitat en els fils i algun nus. Presenta unes taques de color intencionades segurament pel mateix artista. La tela està clavada amb gavarrots (diàmetre del cap: 5 mm) al seu bastidor: dalt – 8 gavarrots; baix – 9 gavarrots; esquerre – 6 gavarrots; dreta: 6 gavarrots. Es tracta del seu clavat original.

L'estat de conservació de la tela és regular-dolent. La tela està fràgil i molt trencadissa. La qualitat del teixit és baixa, la tela té tendència a crear deformacions greus perquè la capa pictòrica crea més tensió que la tela mateixa. Presenta un estrip de menys de 0,5 cm a la cantonada de dalt, esquerra; un estrip de menys d'uns 0,5 cm a la cantonada de dalt, dreta; un estrip d'uns 0,5 cm a la cantonada de baix, esquerra i un estrip gran de 5 cm de llargada a la cantonada de baix, dreta. A aquesta última cantonada a més hi ha un altre estrip d'1 cm. Tots els estrips i també les greus deformacions que es poden observar a tota la superfície, però sobretot a la cantonada baix, dreta, s'han produït per les tensions que provoca el bastidor danyat. Els gavarrots estan oxidats i han provocat l'oxidació de la mateixa tela i el seu desclavat, a dalt i sobretot a la vora dreta. Totes les vores estan retallades, desfibrades i arrugades. Presenta unes taques fosques a les zones de clivellat, on possiblement ha traspasat el vernís. La tela presenta al damunt de la superfície i entre tela i bastidor una greu capa de pols i brutícia acumulada, causat per un mal emmagatzematge.

Detall microscopi de la tela de tafetà

Cantonada esquerra, dalt

Cantonada dreta, dalt

Cantonada esquerra, baix

Cantonada dreta, baix

Cantonada dreta, baix, 2. estrip

Tela estripada a causa dels
gavarrots oxidats

Gavarrots oxidats i tela completament desclavada

Vores retallades, desfibrades i arrugades

Taques de color fetes per
l'artista

Taques de color fetes per l'artista

Taques a la zona del clivellat

Bastidor

Pel que fa a la fusta del bastidor, es tracta segurament de fusta de pi enfosquida. Els dos llistons horitzontals fan 60,9 x 4,6 x 1,5 cm i els dos llistons verticals tenen unes mides de 50,2 x 4,6 x 1,5 cm. Es tracta de llistons de fusta, són bisellats (gruix del bastidor banda interna: 1,3 cm) i encaixats amb el sistema d'encaix espanyol. El bastidor és fix perquè presenta grapes a tots els encaixos. Al llistó superior hi ha una baga tancada de color blanc, el sistema de subjecció. Es poden observar varis nusos: llistó superior: 1 amb fissura, llistó inferior: 1. Al llistó inferior es troba un número de registre escrit amb retolador: H-10745.

L'estat de conservació és dolent, el bastidor ja no fa la seva funció de tensar idòniament la tela, està inestable i guexat a causa de dues fractures: l'encaix dret, a dalt i l'encaix esquerre, a baix estan trencats. Presenta algunes rascades puntuals causades per cops i taques fetes segurament pel mateix artista. Falten les quatre falques. Hi ha brutícia i pols acumulada.

Encaix esquerra, baix trencat

Encaix esquerra, baix trencat

Encaix dret, dalt trencat

Encaix dret, dalt trencat

Nus, llistó inferior

Nus, llistó superior, бага

Capa de preparació / capa pictòrica

Es tracta d'una capa fina de preparació de color blanc. Segurament es tracta d'una tela comercial que ja venia preparada, també els perímetres presenten preparació molt homogènia. L'adhesió de la capa de preparació a la tela és millor que l'adhesió de la capa pictòrica a la capa de preparació. Vist sota el microscopi es pot observar que hi ha una segona capa, al damunt de la capa de preparació de color gris.

L'estat de conservació és regular. Hi ha pèrdua de la capa de preparació a la cantonada de baix, dreta, a les zones dels estrips i puntualment a les vores. La capa de preparació dels perímetres té una coloració grisa degut a la pols i el pas del temps.

Segons l'anàlisi es tracta d'una pintura amb un aglutinant vinílic. L'artista segurament va utilitzar emulsions viníliques preparades. En la composició predominen els colors blau-verd-vermell-negre. La capa pictòrica presenta gruixos i deixa veure una pinzellada dinàmica.

L'estat de conservació és dolenta. Hi ha pèrdues de la policromia a la cantonada de baix, dreta a causa de les greus deformacions de la tela. També es poden observar desgast i pèrdues a les zones dels estrips i a les vores del quadre. Degut a les tensions i deformacions de la tela tota la superfície pictòrica pateix un greu clivellat que pot empitjorar amb el temps aixecaments i pèrdues. A tota la superfície pictòrica hi ha pols i brutícia acumulada.

Pèrdua cromàtica a la cantonada baix, dreta

Deformació de la tela i la policromia, clivellat

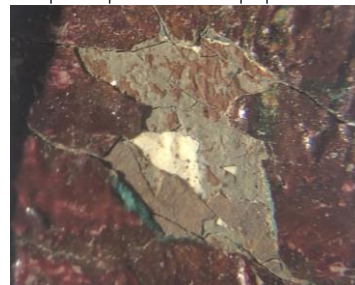
Estrip amb pèrdua de la capa pictòrica

Pèrdua de policromia a la zona de l'estrip

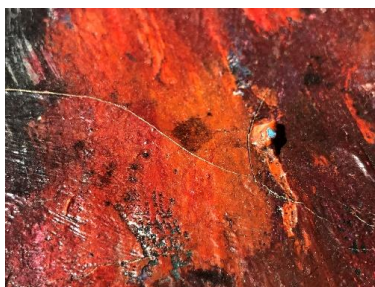
Aixecaments i pèrdua de la capa pictòrica

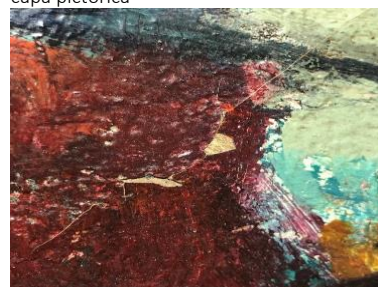
Segona capa grisa entre capa de preparació i capa pictòrica

Clivellat a la policromia

Clivellat a la policromia

Clivellat provoca pèrdua de policromia

Capes superficials

La superfície presenta un vernís. Les anàlisis realitzades han donat que l'artista utilitzava dos tipus diferents de vernissos: un vernís nitrocel·lulòsic i un vernís cetònic.

L'estat de conservació és regular, el vernís s'ha engroguit. Hi ha acumulada una capa lleu de brutícia i pols.

Brillantor del vernís

Brillantor del vernís

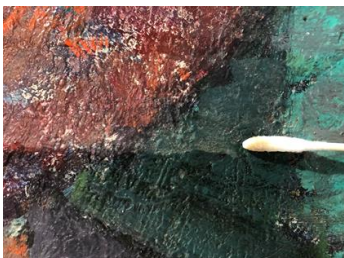

Brillantor del vernís

PROPOSTA INTERVENCIÓ

GENERAL	Tractament d'anòxia. Documentació fotogràfica. Anàlisi i diagnosi. Informe final de la intervenció.
BASTIDOR	Neteja mecànica i química de la fusta del bastidor. Eliminació dels claus que clavaven el marc al bastidor i han quedat clavats al bastidor. Muntatge d'un sistema de fixació de les falques perquè no caiguin i danyin la tela.
TELA	Neteja mecànica del suport de tela. Aplanat de les vores de la tela arrugades amb calor i humidificació controlada. Minimització de les deformacions de la tela mitjançant aplanament i humidificació controlada de la tela. No es descarta desclavar puntualment la tela del bastidor per a poder tensar la tela on calgui. Consolidació de la tela: tractament de l'estrip seguint el criteri de la mínima intervenció amb el sistema de la microcirurgia tèxtil. Protecció de la tela a la zona de l'estrip a la vora. Presentació del revers: protecció dels revers mitjançant l'aplicació de tela sintètica de polietilè d'alta densitat o d'un altre sistema similar.
CAPA PREPARACIÓ CAPA PICTÒRICA	Fixació de la capa pictòrica i preparació a les zones de despreniment (micropèrdues a la zona del marc). No es descarta realitzar fixacions preventives. Neteja mecànica de la capa pictòrica. Neteja de la superfície de la policromia amb un sistema aquós, mitjançant el control del pH i la concentració iònica. Es minimitzarà la difusió i retenció de la humitat. Si es veu necessari anivellament de les llacunes amb massilles de reintegració. Es controlarà la idoneïtat estructural de les mateixes respecte a la capa de preparació original. Sistema de presentació: Reintegració cromàtica il·lusionista amb aquarel·les i/o pigments al vernís.
MARC	-

PROCÉS D'INTERVENCIÓ DEL QUADRE

Desmuntatge de l'antic sistema de subjecció, una baga tancada.		Alicates																
Proves de conductivitat i pH amb plaques de agarosa, conductímetre i pH-metre. S'han fet 2 repeticions.. Resultats: <table border="1"><tr><td colspan="2">blau</td></tr><tr><td>conductivitat</td><td>pH</td></tr><tr><td>136 µs/cm</td><td>6.3</td></tr><tr><td>160 µs/cm</td><td>6.3</td></tr></table> <table border="1"><tr><td colspan="2">vermell</td></tr><tr><td>conductivitat</td><td>pH</td></tr><tr><td>153 µs/cm</td><td>6.6</td></tr><tr><td>146 µs/cm</td><td>6.4</td></tr></table> S'ha optat per un buffer d'una conductivitat de 900 µs/cm i un pH 6.3.	blau		conductivitat	pH	136 µs/cm	6.3	160 µs/cm	6.3	vermell		conductivitat	pH	153 µs/cm	6.6	146 µs/cm	6.4		Agarosa Basic A8963,0100; aigua destil·lada, conductímetre, pH-metre
blau																		
conductivitat	pH																	
136 µs/cm	6.3																	
160 µs/cm	6.3																	
vermell																		
conductivitat	pH																	
153 µs/cm	6.6																	
146 µs/cm	6.4																	
Neteja mecànica de la capa pictòrica.		paletina suau																
Neteja de la superfície de la policromia amb un sistema aquós, mitjançant el control del pH i la concentració iònica. S'ha pogut eliminar un vel grisós de pols i brutícia.		buffer 6.3; hisops																

Fixació de la capa pictòrica a les zones d'aixecament i pèrdua amb l'ajuda de la taula de succió.		Cola de pells al 5% en H₂O dest., taula de succió
Desclavat del bastidor.		Alicates, tornavís
Neteja mecànica del suport de tela eliminant la pols i la brutícia que hi ha a la superfície. S'ha netejat l'espai entre tela i bastidor, traient pols i brutícia que deformaven la tela.		Aspiradora amb filtre Hepa (Starmix Zyklon), espàtula, paletina
Minimització de les deformacions de la tela mitjançant aplanament i humidificació controlada de la tela. També s'ha aplanat la tela amb l'ajuda de la taula de baixa pressió i baixa temperatura.		paper secant, fustes, pesos

Neteja mecànica i química de la fusta del bastidor per a eliminar pols i brutícia superficial amb paletina i després amb una solució aquosa i dissolvent.		paletina hisops H₂O dest. i alcohol (50:50)
Consolidació del bastidor completament trencat en dos encaixos amb una cola polivinílica i una massilla bicomponent amb base epoxídica. S'ha hagut de treure part de les grapes que hi havia per poder encaixar bé les fustes. Una altra part s'ha pogut deixar com a testimoni històric. També s'han tapat els nombrosos forats dels claus.		sergents, Rakoll® Express 35, Balsite®, espàtula de guixaire
Consolidació de la tela: tractament de l'estrip seguint el criteri de la mínima intervenció amb el sistema de la microcirurgia tèxtil reteixint la tela amb fils de tela de lli i adherint-les amb una cola orgànica. Per a protegir la zona s'ha aplicat una tela sintètica amb un adhesiu sintètic.		espàtula calenta (STEM A-3210 EC), microscopi, pinces tissores, pinzell fi, microsoldador, adhesiu fórmula Heiber (cola d'esturió i midó de blat 1:1), tela organdí, Beva 371® i Ciclohexà (1:2), paper siliconat fusta, pesos

Muntatge de la tela al bastidor amb grapes inoxidables.		grapadora (Ràpid BX530) grapes inox. (10 cm) Ràpid
Anivellament de les zones de pèrdua de la capa pictòrica i de preparació amb estuc tradicional. Les vores s'han desestucat amb el mateix buffer utilitzat per a la neteja.		Cola de conill Lefranc&Bourgeois®, H₂O cola: 1:9 cola en H₂O desionitzada Massilla: 50 g d'H₂O cola, 80 g de carbonat càlcic, espàtula de guixaire buffer pH 6.3
Sistema de presentació: Reintegració cromàtica de les pèrdues de la capa pictòrica de manera il·lusionista amb aquarel·les.		Aquarel·les Winsor&Newton® pinzell de retoc H₂O dest.
Aplanament i grapat de les vores de tela aixecades i arrugades mitjançant calor controlada.		espàtula calenta (STEM A-3210 EC) grapadora (Ràpid BX530) grapes inox. (10 cm) Ràpid, pesos
Aplicació d'una protecció preventiva de les falques perquè no puguin caure en el futur i danyar la tela.		Dremel® Stylo Model 2050, broca 1mm, cargols, volanderes, fil de lli d'enquadernació

Protecció del revers amb Tyvek, col·locant velcro d'1 cm d'amplada a tot el perímetre del marc.

Tyvek® 1622E i
Velcro®

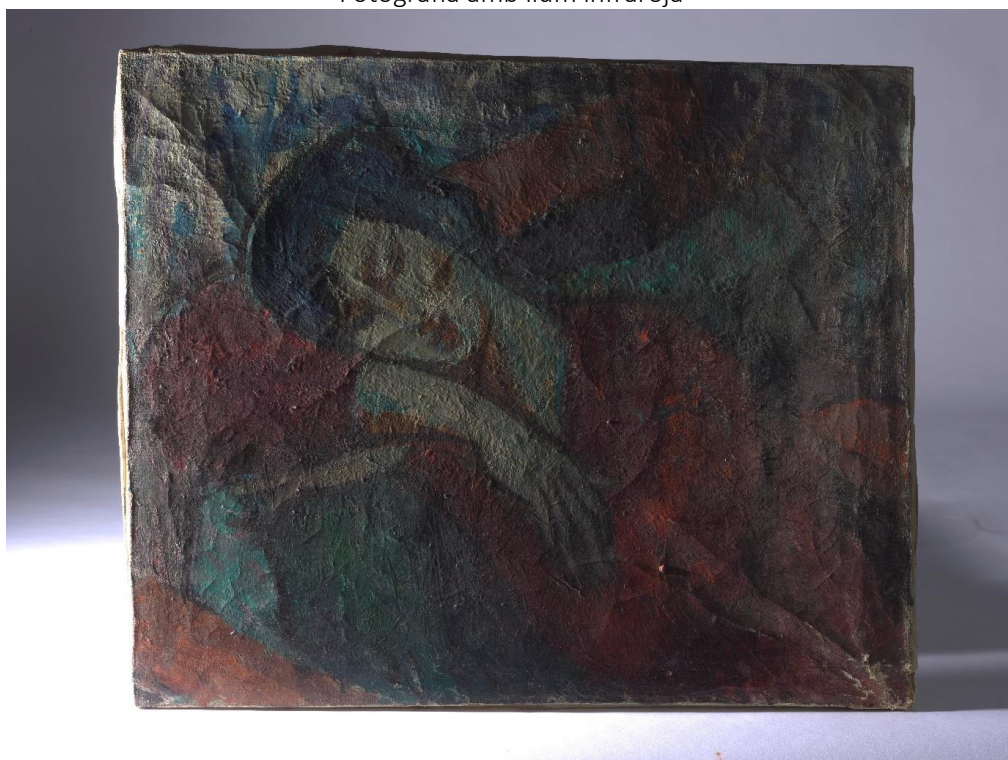
FOTOGRAFIES UV, IR, LLUM RASANT

Fotografia amb llum ultraviolada

Fotografia amb llum infraroja

Fotografia amb llum rasant

Fotografia de la banda dreta

FOTOGRAFIES ABANS - DESPRÉS

CONSELLS DE CONSERVACIÓ PREVENTIVA

HUMITAT RELATIVA: 40-55% (fluctuació màxima diària: 5%)

TEMPERATURA: 18-22°C (fluctuació màxima diària: 2°C)

IL·LUMINACIÓ: Màxim 200 lux, lliures de radiació infraroja i ultraviolada. En el cas que hi hagi presència de pigments laca orgànics sensibles a la llum, els nivells d'il·luminació haurien de reduir-se a 50 lux.

Com que l'efecte de la llum és acumulatiu i irreversible, és important disminuir els temps d'exposició tot el possible, així com els nivells d'il·luminància.

Barcelona, 04 de desembre de 2021

Teresa Schreibweis Torrents

Conservadora-restauradora de Béns Culturals